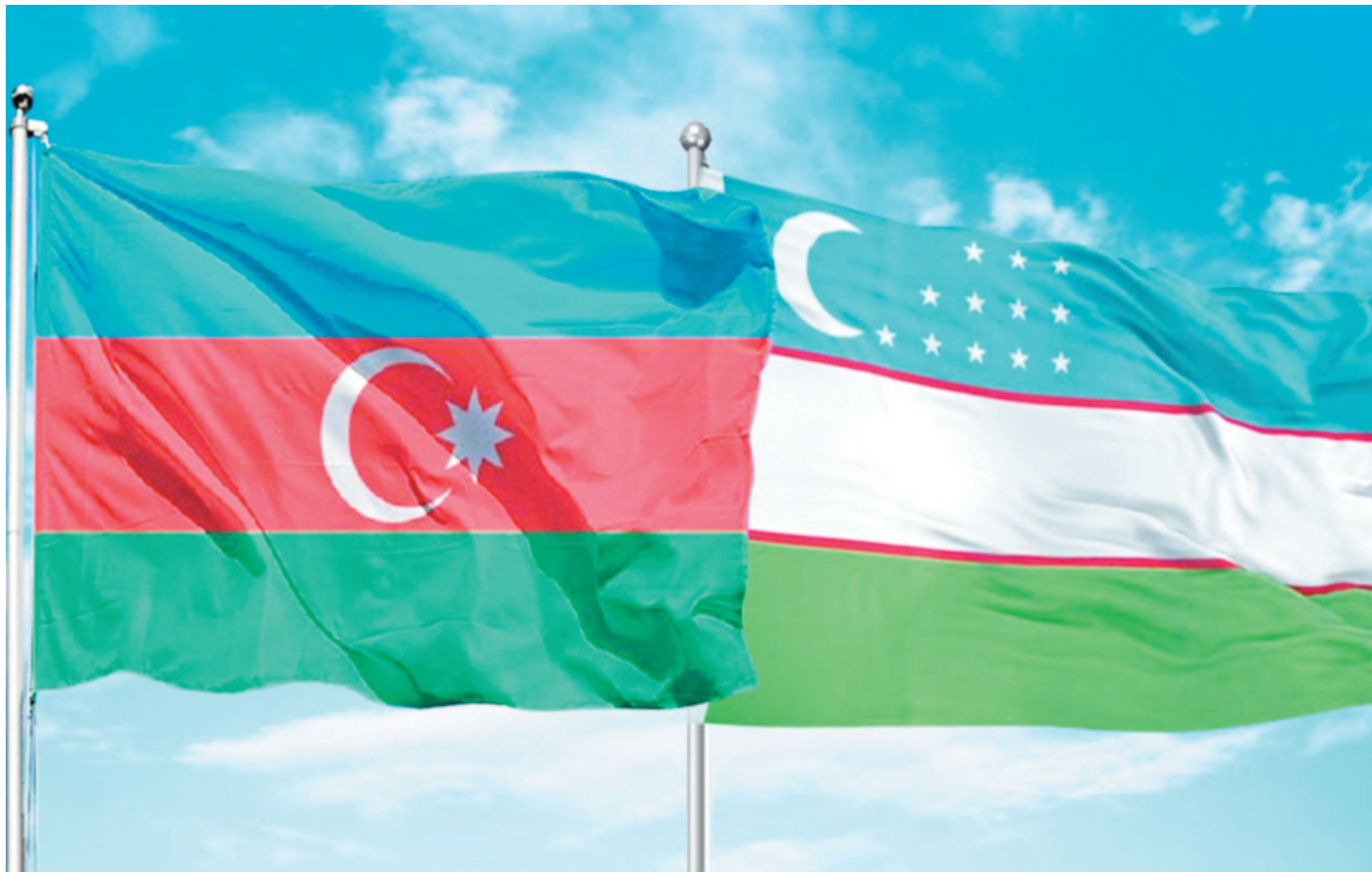

Azərbaycan-Özbəkistan əlaqələri intensiv şəkildə inkişaf edir

Bu gün Azərbaycan qarşısına qoyduğu bir çox hədəflərə çatıb, bölgənin aparıcı aktoru, Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin edən əsas ölkələrdən birinə çevrilib. Ölkəmiz hazırda uğurlu daxili və xarici siyasət həyata keçirərək bir çox sahələrdə etibarlı tərəfdaş kimi qəbul edilir.

Azərbaycan İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra bölgədə tamamilə yeni reallıqlar yara-daraq Şər-q-Qərb əməkdaşlı-ğında da əsas halqalardan biri-nə çevrilib. Azərbaycanın böl-gədə sülhün bərpası prosesin-də irəli sürdüyü təkliflər və tə-şəbbüslər istər region ölkələri, istərsə də dünyanın supergüc-ləri və beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən qəbul edilir, dəst-əklənir. Prezident İlham Əli-yevin rəhbərliyi ilə Azərbay-can dövlətinin reallaşdırdığı irimiqyaslı enerji və nəqliyyat layihələri regiondakı digər dövlətlərin də inkişafına, xalq-ların rifahına xidmət göstərən həyati əhəmiyyətli faktora çevrilib. Məhz bu amillər Azərbaycan ilə müxtəlif ölkə-lər arasında ikitərəfli əlaqələ-rin sürətli inkişafına təkan ve-rir. Ölkəmizin xarici siyasətin-də prioritet istiqamətlərdən bi-ri də Mərkəzi Asiya ölkələri ilə münasibətlərin daha da gücləndirilməsidir. Özbəki-stan bu baxımdan xüsusi əhə-miyyətə malikdir. Mərkəzi Asiyanın ən böyük dövlətlə-rindən olan və sürətlə inkişaf edən Özbəkistan ilə Azərbay-canın qarşılıqlı münasibətləri xüsusilə son illərdə durmadan genişlənir. Respublikamızın bu ölkə ilə əlaqələri həm iki-tərəfli, həm də çoxtərəfli plat-formalarda, o cümlədən də Türk Dövlətləri Təşkilatı və digər beynəlxalq təsisatlar çər-çivəsində intensiv şəkildə in-kişaf edir.

AZƏRTAC Azərbaycan-Özbə-kistan əlaqələrinin tarixinə və inkişaf yoluna qısa nəzər salır. Hər iki ölkəni tarixdən gələn milli-mədəni bağlılıqlar, dövlətlərin siyasi iradəsi və cəmiyyətlərin istəyi birləşdirir. Ölkələrimizin diplomatik münasibətlərinin 1995-ci il ok-tabrın 2-də qurulmasına bax-mayaraq, Azərbaycan və özbək xalqları arasında ənənəvi dostluq və qardaşlıq əlaqələri tarixən mövcud olub. Ortaq ta-rixi, dini və mədəniyyəti bölü-şən, eyni kökə malik olan hər iki xalq arasındakı əlaqələr qə-dim dövrlərə gedib çıxır. Tə-sadüfi deyil ki, dahi özbək mütəfəkkiri Əlişir Nəvai öz "Xəmsə"sini Nizami Gəncəvi-nin "Xəmsə"sindən ilhamlana-ra-q qələmə alıb. Özbəkistanın sabiq Prezi-denti İslam Kərimov dövlətlə-rimiz və xalqlarımız arasında mədəni əlaqələrə toxunaraq demişdir: "Daşkənd və Bakı şəhərlərində dahi əcdadları-mız Nizami Gəncəvi və Əlişir Nəvainin abidələrinin ucaldıl-ması, Azərbaycan paytaxtının küçələrindən birinə dünyaşöh-rətli astronom Mirzə Uluqbə-yin adının verilməsi azərbay-canlılar və özbəklər arasında tarixən mövcud olan qarşılıqlı marağın və hörmətin parlaq nümunələridir". Bakıda, İçərişəhərdə yerlə-şən, XV əsrə aid Buxara kar-vansarası Mərkəzi Asiyadan gələn tacirlər tərəfindən inşa edilib. XVI-XVII əsrlərdə ya-şamış Azərbaycan filosofu, şai-ri və böyük din xadimi, əslən Qarabağdan olan Yusif ibn Məhəmmədcan Qarabəğnin qəbri Özbəkistanın Səmərqənd şəhərində yerləşir. Bu faktlar

münasibətlərimizin keçmişin-dən xəbər verir və göstərir ki, hələ XV əsrdə xalqlarımız ara-sında ticarət əlaqələri və elmi mübadilə mövcud olub.

İki qardaş xalq arasında mədəni əlaqələr sovet dönə-mində də xeyli inkişaf edib. Ötən əsrin 30-cu illərində küt-ləvi repressiyalar zamanı on minlərlə azərbaycanlı Özbə-kistanda sığınacaq tapıb. 1966-cı ilin aprelində dağıdıcı zəlzələ-dən sonra Daşkəndin bərpasın-da azərbaycanlılar da yaxından iştirak ediblər. Bu gün 70 minə yaxın azərbaycanlı Özbəkistan cəmiyyətinin sosial, ictimai, iqtisadi və digər sahələrində fəal iştirak edir.

Azərbaycanla Özbəkistanın tarixi dostluq, qardaşlıq münasibətləri dövlət müstəqilliklə-rini əldə etdikdən sonra daha da inkişaf etdirilib və uzun illə-rin sınağından çıxaraq bugünkü səviyyəyə gəlib çatıb. Müstə-qillik illərində iki qardaş ölkə arasında əlaqələrin inkişafında və dövlətlərarası münasibətlə-rin formalaşmasında Ümum-milli Lider Heydər Əliyevin və Özbəkistanın sabiq Prezidenti İslam Kərimovun müstəsna xidmətləri olub. Prezident İslam Kərimovun 1996-cı ildə Azərbaycanı, Ulu Öndər Hey-dər Əliyevin isə 1997-ci ildə Özbəkistana səfərləri zamanı ölkələrimiz arasında münasi-bətlərin strateji istiqamətləri müəyyənləşdirilib.

Ümumiyyətlə, Ulu Öndər Heydər Əliyev özbək xalqına böyük sevgi ilə yanaşırdı. 1970-ci illərdə onun Şərəf Rə-şidov ilə, ondan sonra - 1990-cı illərdə isə İslam Kərimovla dostluğu münasibətlərimizin bugünkü inkişafının təməli-ni qoyub. 1997-ci il iyunun 18-19-da Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Özbəkistana rəsmi səfərini isə münasibətlə-rin inkişafında yeni mərhələ ki-mi səciyyələndirmək olar.

Əlaqələrimizin bugünkü mənzərəsinə nəzər salsaq gö-rərik ki, Ulu Öndərin təməlini qoyduğu münasibətlər Prezi-dent İlham Əliyevin uğurlu si-yasəti nəticəsində bəhrəsini verir. 2022-ci ildə Prezident İlham Əliyevin Özbəkistana səfəri zamanı Daşkəndin mərkəzində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr edilmiş guşənin açılışı Özbəkistan xalqının Azərbay-can xalqının böyük Liderinin xatirəsinə, bütün xalqımıza həqiqi qardaşlıq münasibətinin təzahürüdür.

Xatırlatmaq yerinə düşər ki, Özbəkistan ilə dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin büt-ün sahələrdə inkişafına xüsusi diqqət yetirən Prezident İlham Əliyevin 2004-cü il martın 23-

24-də bu ölkəyə dövlət səfəri zamanı "Azərbaycan Respubli-kası və Özbəkistan Respubli-kası arasında strateji tərəfdaş-lığın daha da möhkəmləndiril-məsi haqqında Bəyannamə" imzalanıb. Strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin əsasını qo-yan həmin sənəddə tərəflərin keçmiş Qarabağ münaqişəsi-nin sülh yolu ilə həll edilməsi-nə və BMT Təhlükəsizlik Şu-rasının müvafiq qətnamələri-nin və ATƏT-in qərarlarının yerinə yetirilməsinə qəti şəkil-də dəstək verdikləri ifadə olu-nub. Özbəkistan keçmiş Qara-bağ münaqişəsində Azərbay-canın ədalətli mövqeyini hər zaman dəstəkləyib. Belə ki, Özbəkistan 2008-ci il martın 14-də BMT Baş Assambleya-sında səsverməyə çıxarılmış "Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindəki vəziyyət" adlı qətnamənin lehinə səs vermiş yeganə Mərkəzi Asiya ölkəsi olub. Həmçinin 2021-ci il mar-tın 31-də Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının video-konfrans formatında keçirilmiş qeyri-formal Zirvə görüşündə Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev Azərbaycanı Qa-rabağın qaytarılması və tarixi ədalətin bərpa olunması münasibətilə təbrik edib. Şavkat Mirziyoyev tərəfindən özbək xalqı adından hədiyyə olaraq Füzulidə inşa etdirilən və 2023-cü il avqustun 23-də açılışı olan Mirzə Uluqbəy adına 960 şagird yerlik tam orta məktəb isə Azərbaycan və Özbəkistan xalqlarının qardaşlı-ğının rəmzinə çevrilib.

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, hazırkı Azərbay-can-Özbəkistan əlaqələrinin yüksək səviyyəyə çatmasında Prezident İlham Əliyevin və Prezident Şavkat Mirziyoyevin şəxsi münasibətləri həlledici rol oynayır. Təsadüfi deyil ki, hər iki prezident dövlət səfərləri və rəsmi səfərlərdən əlavə müxtə-lif beynəlxalq tədbirlər çərçivə-sində də tez-tez görüşürlər.

Xüsusilə 2022-ci il Azərbay-can-Özbəkistan əlaqələri-nin inkişafı baxımından məh-suldar olub. Məhz həmin il dövlətimizin başçısının Özbə-kistana üç dəfə səfər etməsi Azərbaycan Prezidentinin qar-daş ölkə ilə əməkdaşlığın inki-şafına böyük önəm verməsinin göstəricisidir. 2023-cü il no-yabrın 8-də isə Prezident İlham Əliyev İqtisadi Əmək-daşlıq Təşkilatının 16-cı Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün Özbəkistanda səfərdə olub. Dövlətimizin başçısının bütün bu səfərləri zamanı əldə edilmiş razılaşmalar Mərkəzi Asiyanın aparıcı ölkələrindən olan Özbəkistanla əlaqələri-mizin yeni mərhələdə əsas konturlarını müəyyənləşdirib.

Həm Azərbaycan, həm də Özbəkistan iqtisadi baxımdan da bütün türk dünyasının qüdrətli dövlətləri hesab olunur-lar. Mühüm nəqliyyat marşrut-larının üzərində yerləşən ölkə-lərimiz bu sahədə də fəal əməkdaşlıq həyata keçirir. Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasətinin nəticəsi olaraq Azərbaycanda bir sıra mühüm nəqliyyat-logistika in-frastrukturunu yaradılıb və ölkə-miz beynəlxalq nəqliyyat şə-bəkələrinə inteqrasiya olunub. Bütün bunlar Azərbaycan vasi-təsilə Mərkəzi Asiya ölkələ-rindən, o cümlədən Özbəkis-tandan yükdaşımaların həcmi-nin daha da artmasına təkan verir. Prezident İlham Əliyevin 2022-ci ilin iyununda Özbəkis-tana dövlət səfəri zamanı im-zalanan "Azərbaycan Respubli-kası Hökuməti ilə Özbəkis-tan Respublikası Hökuməti arasında beynəlxalq avtomobil əlaqələri haqqında Saziş" bu baxımdan mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Prezident Şavkat Mirziyoye-vin 2024-cü il avqustun 22-23-də Azərbaycana dövlət səfəri isə qardaş ölkələrimiz arasında münasibətlərin tarixində yeni səhifə açıb. Bu səfər zamanı imzalanan sənədlər və yol xəri-tələri Özbəkistan-Azərbaycan strateji tərəfdaşlıq münasibət-lərinin daha da möhkəmləndi-rilməsinə və çoxşaxəli əmək-daşlığın genişləndirilməsinə xidmət edir. Özbəkistan Prezi-dentinin erməni işğalından azad edilmiş ərazilərə - Füzuliyə və Şuşaya səfəri qardaş ölkənin Azərbaycanın həyata keçirdiyi bərpa-quruculuq işlərinə töhfə-sinin və dəstəyinin daha bir göstəricisi oldu.

Özbəkistan Prezidenti Şav-kat Mirziyoyev Türk Dövlətlə-ri Təşkilatının (TDT) Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə gö-rüşündə iştirak etmək məqsə-dilə ötən il iyulun 5-6-da Azərbay-canda səfərdə olub. Bu, TDT-nin Azərbaycanın işğal-dan azad edilmiş Qarabağ tor-pağında baş tutan ilk yüksək-səviyyəli toplantısı olub.

Prezident Şavkat Mirziyo-yev ən son 2024-cü il noyabrın 11-də BMT-nin İqlim Dəyiş-mələri üzrə Çərçivə Konvensi-yasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında (COP29) iş-tirak etmək məqsədilə Azərbay-cana səfərə gəlib. Səfər çərçivəsində noyabrın 13-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin, Qa-zaxıstan Respublikasının Pre-zidenti Kasım-Jomart Tokaye-vin və Özbəkistan Respublika-sının Prezidenti Şavkat Mirzi-yoyevin üçtərəfli görüşü olub. Sonra Azərbaycanın, Qazaxıs-

tanın və Özbəkistanın dövlət başçıları "Azərbaycan Respubli-kası, Qazaxıstan Respublika-sı və Özbəkistan Respublikası hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürül-məsi sahəsində strateji tərəf-daşlıq haqqında Saziş"i imza-layıblar.

Azərbaycan və Özbəkistan prezidentlərinin mütəmadi şə-kildə həyata keçirilən qarşılıqlı səfərləri bu dəfə də öz ənənə-sinə sadıq qaldı. Belə ki, Özbə-kistan Prezidenti Şavkat Mirzi-yoyevin Azərbaycana dövlət səfəri çərçivəsində Bakıda "Özbəkistan" parkının təməlini qoyulması, ölkələrimiz arasın-da imzalanmış sənədlərin mü-badilə edilməsi, Özbəkistan səfirliyinin yeni binasının açılı-şı münasibətlərimizin müsbət strateji inkişaf prosesi yaşadığı-nı və çoxşaxəli əməkdaşlığın sürətlə genişləndiyini, sürət-ləndiyini deməyə imkan verir.

Azərbaycana bugünkü dövlət səfəri iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu nü-mayiş etdirir. Bu səfər təkcə siyasi və diplomatik əhəmi-yət daşmır, həmçinin iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi və institusional çərçivədə möhkəmləndirilməsi baxımın-dan ciddi irəliləyişlərə zəmin yaradır.

Şübhəsiz ki, son illərdə Azərbaycan-Özbəkistan əla-qələri əməkdaşlığımızın gələ-cəkdə daha da möhkəmlənə-cəyini göstərir. Hazırda ölkə-lərimiz arasında bütün sahələri əhatə edən strateji və çoxşaxə-li əməkdaşlıq getdikcə dərin-ləşir və ikitərəfli münasibətlə-rin gələcək inkişafı üçün möhkəm təmələ çevrilir. Sonda belə nəticəyə gəlmək olar ki, ey-ni soy-kökə və uzun tarixə söykənən Azərbaycan-Özbə-kistan əlaqələri bu gün yeni dövrün reallıqlarına uyğun ola-ra-q sürətlə inkişaf etdirilir. İki ölkə arasında bu vaxtadək im-zalanmış 170-dən çox sənəd, o cümlədən Strateji tərəfdaşlı-ğın dərinləşdirilməsi və hərtə-rəfli əməkdaşlığın inkişafına dair Bəyannamə bu əməkdaş-lıq üçün möhkəm hüquqi baza yaradıb. Azərbaycanın Özbə-kistan, eləcə də digər Orta Asiya ölkələri ilə gündən-günə daha da möhkəmlənən əməkdaşlığı həm ölkələrimi-zin və xalqlarımızın, həm də bütün türk dünyasının inkişafı-na əhəmiyyətli töhfələr verməkdədir. Əminik ki, ölkələri-miz arasındakı qarşılıqlı etima-da söykənən və əsrlərdir da-vam edən dostluq və qardaşlıq əlaqələri bundan sonra da inki-şaf edəcək, xalqlarımızın rifa-hının yaxşılaşmasına xidmət göstərəcək.